

УДК 658.15

DOI: 10.32342/2074-5362-2018-24-1

В.М. Вареник, М.І. Резцова

УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Розглянуто та обґрунтовано необхідність та доцільність створення запасів на підприємстві. Наведено основні види витрат, які виникають при управлінні запасами. Досліджено системи управління запасами та інструменти їх автоматизації. Проведено аналіз сфер господарської діяльності України, де сконцентровано найбільшу кількість запасів. Проаналізовано запаси представника оптової та роздрібною торгівлі – ТОВ «Метиздон». Досліджено проблеми управління запасами ТОВ «Метиздон» і обґрунтовано шляхи підвищення ефективності управління ними.

Ключові слова: *запаси, управління, витрати, аналіз, ефективність.*

Постановка проблеми. Для ведення нормальної господарської діяльності на підприємствах, незалежно від галузі економіки або форм власності, важливим питанням є механізм управління запасами, які є найбільш вагомим елементом ліквідних активів. Вони займають важливе місце у майні підприємства та ключову позицію в структурі витрат, незважаючи на те, в якій сфері підприємство здійснює свою господарську діяльність.

Зазвичай усі розуміють, що запаси належать до об'єктів, в які необхідно вливати значні капіталовкладення, і через це вони являють собою один із факторів, що формують політику підприємства та впливають на ефективність його функціонування. Однак більша кількість підприємств не приділяє належної уваги питанню використання та управління запасами, не бере до уваги свої потреби, які можуть виникнути у майбутньому з наявними запасами, і через це, на жаль, несе додаткові витрати, яких можна було б уникнути.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що потребує вирішення проблема вдосконалення механізму управління витратами підприємств та обґрунтування підходів до його використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і практичні аспекти управління запасами підприємства досліджувалися багатьма вченими-економістами, зокрема такими як: Дж. Букан, Е. Кенігсберг, П. Зермат, М. Ліндерс, Х. Фірон, М.М. Дарбіян, В.В. Сопко та В.П. Завгородній [1], Ю.І. Рижиков, Ю.Г. Гризанов, Б.А. Анікін, В.І. Сергійов, Л.О. Лігоненко, Н.М. Ушакова, О.І. Гадзевич [2], М.Д. Виноградський, Л.О. Омелянович, І.О. Бланк та ін.

Найбільшу кількість різних варіацій моделей управління запасами відображено в праці Ю.І. Рижикова [3], де була запропонована їх класифікація за 45 елементами, які об'єднані в 10 груп за кількістю номенклатури, характером попиту, цільовою функцією, способом контролю рівня запасу, обліком нестач, витратами поставок та іншими елементами.

Л.В. Юрчишена [4] досліджувала питання управління формуванням виробничих запасів підприємств харчової промисловості. Нею також розроблено теоретичні положення і подано практичні рекомендації та пропозиції щодо формування та підвищення ефективності управління виробничими запасами на підприємствах олійно-жирової та молочної галузей.

О.В. Іващенко та О.С. Кожевнікова [5] розглядали роль запасів у діяльності підприємства, розкрили та провели порівняльну оцінку основних систем управління запасами.

Аналіз літературних джерел свідчить, що питання управління запасами достатньо широко відображено у спеціалізованій літературі. Але вирішення потребує проблема ефективності використання виробничих запасів, на які впливає низка факторів технологічного, організаційного й технічного характеру.

Постановка завдання. Перед керівництвом підприємств завжди поставало питання щодо оптимальної кількості замовлення товару, не втратило воно своєї актуальності й сьогодні. Але, на жаль, багато керівників недооцінює важливість оптимального формування замовлень. Як показує практика, замовлення занадто великої партії або ж, навпаки, значно меншої за необхідну партію товару може призвести до недоотримання прибутків, а іноді й завдає збитків.

Тому для вирішення окресленого кола питань на основі узагальнення світового наукового та практичного досвіду щодо раціонального управління запасами та підвищення ефективності їх використання проведемо аналіз сучасних підходів до їх управління на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів досліджуваної проблематики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Практика багатьох успішних компаній показує, що правильна тактика створення запасів – це запорука ведення успішного бізнесу. Запасами вважаються цінності, які необхідні для безперервної роботи підприємства, але які необхідно зберігати і витрачати кошти на їх обслуговування. Необхідність створення запасів на підприємстві викликана багатьма причинами. Проведемо дослідження основних.

По-перше, для зменшення часу на виконання замовлень. Швидкість обробки замовлень є однією з конкурентних переваг у боротьбі за клієнтів. У зв'язку з перенасиченням ринку багато клієнтів не будуть або не можуть через якісь обставини чекати, поки у підприємства з'явиться товар, тому купуватимуть його там де, він буде в наявності.

По-друге, безперервне обслуговування споживачів під час сезонних коливань попиту та цін або несподіваного зростання обсягів продажу. Від реакції на потребу ринку залежить стратегія, репутація та обороти підприємства.

По-третє, для економії на транспортуванні. Екстрена доставка завжди є дорожчою, ніж планова, так само як і невеликий опт порівняно з великим.

По-четверте, для розміщення запасів у центрі споживання. Чим ближче товар перебуває до клієнта, тим більша ймовірність того, що він його купить.

При створенні запасів ніколи не можна забувати про дотримання балансу. З одного боку, вони можуть забезпечити безперервність виробництва (тобто компенсувати коливання попиту). Але з іншого – це ресурси, які на пев-

ний момент не використовуються та крім власної вартості потребують додаткових витрат на своє утримання.

Очевидно, що прострочене замовлення вважається помилкою та показує продавця з не найкращого боку. Проте і закупівля товару заздалегідь до того часу, коли він знадобиться, теж є помилкою, хоча багато хто вважає це далекоглядним рішенням. Потрібно пам'ятати, що кожна зайва одиниця товару потребує і зайвих витрат на своє утримання та зберігання. Іноді вартість утримання одиниці запасів може досягати 40–60% від вартості самого товару. Тому планувати закупівлі потрібно вчасно.

При управлінні запасами слід враховувати всі можливі витрати на них. Наведемо основні види витрат при управлінні запасами (табл. 1).

Таблиця 1

Основні види витрат при управлінні запасами

Вид витрат	Приклад
Витрати, пов'язані з виконанням замовлення	Витрати на логістику, придбання зразків, витрати на рекламу
Прямі витрати	Вартість запасів, які перебувають на зберіганні
Витрати, пов'язані з утриманням та зберіганням запасів	Втрати фізичних властивостей, псування товару
Витрати, пов'язані з обмеженістю ресурсів	Втрати у виробництві, вартість і обмеженість ресурсів

Як наслідок, неефективне управління запасами може призвести до збитків. Фактична кількість запасів може перевищити оптимальне значення, а випадки появи неліквідних залишків будуть ставати лише частішими. Підприємство стане повільніше реагувати на потреби ринку і через це може втратити клієнтів. Це може призвести до нестачі грошей для оплати поставальникам.

Тому важливим питанням в управлінні запасами є їх планування. Розглянемо ключові аспекти, які лежать в основі планування запасів, та на що необхідно опиратися при їх формуванні.

1. Точка замовлення (максимально встановлений розмір запасів на підприємстві при досягненні якого робиться подальше замовлення на їх поповнення).

2. Розмір замовлення (певний розмір матеріальних ресурсів, які підприємство може придбати за один раз). Він може бути як фіксований, так і змінювати значення за необхідності.

Головною метою управління запасами є надходження такого рівня запасів, який буде допомагати підприємству працювати найбільш ефективно та оптимально.

Вибір системи управління запасами пов'язаний з різноманіттям та залежить від специфіки діяльності підприємства. При її виборі зазвичай опираються на ритмічність при виробництві продукції і попит на продукцію та його коливання.

Модель системи управління запасами має дати відповідь на два головних питання:

– Яку кількість продукції замовити?

– Коли замовити?

Відповідь на перше питання відображається у розмірі замовлення, а відповідь на друге питання залежить від типу системи управління замовленнями.

Виокремлюють дві основні системи управління запасами:

1. Система управління запасами з фіксованою періодичністю замовлення, коли замовлення формується через рівні проміжки часу. Але ця система має недоліки, оскільки може виникнути необхідність закупівлі ресурсів, які раніше не були у попиті. Також компанія може швидше використати ресурси, ніж планувала.

2. Система управління запасами з фіксованим розміром замовлення, коли час може змінюватися, але розмір залишається незмінним. Недоліки цієї системи пов'язані зі складом та транспортом. Необхідно постійно проводити моніторинг, інакше товар може несподівано закінчитися [3].

Крім цього, існують три стратегії, які використовуються світовими торговими підприємствами. Дослідимо кожен з них.

Перша – стратегія найбільшої обачності. Суть стратегії полягає в тому, що компанія орієнтована на максимальне погашення ризиків. Вона придбає максимум запасів для того, щоб максимально компенсувати втрати, які можуть виникнути у майбутньому. Оцінюється максимальний час затримки тієї або іншої поставки та максимальний обсяг споживання ресурсів за день.

Друга – це стратегія додаткових резервів. Суть цієї стратегії полягає у тому, що до запасів, які є на певний момент часу, створюються додаткові у розмірі 20–30%.

Третя – стратегія формування запасів у відсотках від попиту. За цією стратегією процент розміру запасів підприємство встановлює самостійно залежно від обсягу споживання та часу використання ресурсів.

Проведемо аналіз сфер господарської діяльності України, де сконцентровано найбільшу кількість запасів (табл. 2).

Таблиця 2

Запаси на підприємствах України за видами економічної діяльності, 2014–2016 рр. [7]

Сфера господарської діяльності	Запаси			Відхилення (+ ; -) від			
	На 31 грудня 2014	На 31 грудня 2015	На 31 грудня 2016	2015/2014		2015/2016	
				млн грн	%	млн грн	%
Усього	654061,8	850835,4	1046468,0	195632,6	122,9	196773,6	130,1
Сільське, лісове та рибне господарство	84446,9	114924,9	160251,5	45326,6	139,4	30478	136,1
Промисловість	237411,4	289901,2	349754,1	59852,9	120,6	52489,8	122,1
Будівництво	42743,3	49170,1	54350,7	5180,6	110,5	6426,8	115,1
Оптова та роздрібна торгівля	205624,2	278657,2	342263,3	63606,1	122,8	73033	135,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	21637,3	28884,7	37724,3	8839,6	130,6	7247,4	133,5

Закінчення табл. 2

Сфера господарської діяльності	Запаси			Відхилення (+ ; -) від			
	На 31 грудня 2014	На 31 грудня 2015	На 31 грудня 2016	2015/2014		2015/2016	
				млн грн	%	млн грн	%
Тимчасове розміщування й організація харчування	1405,1	2157,6	2560,9	403,3	118,7	752,5	153,5
Інформація та телекомунікації	3657,3	3327,3	3937,3	610	118,3	-330	90,9
Фінансова та страхова діяльність	1505,3	2809,2	2064,6	-744,6	73,5	1303,9	186,6
Операції з нерухомим майном	9627,9	13571,6	17857,6	4286	131,6	3943,7	140,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	41841,8	59509,6	69622,4	10112,8	116,9	17667,8	142,2
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2719,8	6102,5	4021,0	-2081,5	65,9	3382,7	224,4
Освіта	52,4	70,1	135,0	64,9	192,6	17,7	133,8
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	524,9	793,3	943,1	149,8	118,9	268,4	151,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	552,6	540,0	517,2	-22,8	95,8	-12,6	97,7

З табл. 2 видно, що найбільша кількість запасів зосереджена у промисловій сфері (349754,1 млн грн) і в оптовій та роздрібній торгівлі (342263,3 млн грн). Наявність на промислових підприємствах великої кількості запасів є об'єктивною реальністю для виробництва багатьох товарів та економічною необхідністю. А в роздрібній торгівлі має бути багато різноманітних товарів на складах для того, щоб не прогавити клієнтів та мати більший асортимент. Найменша кількість запасів припадає на сферу освіти – усього 135 млн грн. Також аналіз показує, що з кожним роком майже у кожній сфері господарювання підвищується кількість запасів. Найбільший стрибок у збільшенні запасів у 2016 р. здійснила сфера оптової та роздрібною торгівлі, вона підвищила кількість запасів на 73033 млн грн порівняно з 2015 р., а найменший, навіть від'ємний, у 2015 р. стрибок здійснила сфера адміністративного та допоміжного обслуговування (-2081,5 млн грн). У 2016 р. від'ємний показник показала сфера інформації та телекомунікації (-330 млн грн) [7].

Судячи з аналізу, можна зробити припущення, що підприємства у кожній сфері намагаються знайти свій оптимальний рівень запасів, і більшість з них доходять висновку, що цей рівень потрібно підвищувати.

Далі проведемо аналіз запасів представника оптової та роздрібною торгівлі – підприємства ТОВ «Метиздон».

Товариство з обмеженою відповідальністю «Метиздон» знаходиться у м. Дніпро і є офіційним авторизованим представником ТОВ «Костянтинів-

ський метизний завод», наділений можливістю укладати договори поставок від цього підприємства, а також має ексклюзивні права з просування каліброваного металопрокату, виробленого ТОВ «Костянтинівський метизний завод», на ринок України та інші ринки. Це організація з хорошим ім'ям на ринку. Досвід роботи дав можливість максимально налагодити структуру і усі базові бізнес-процеси.

Як бачимо з рис. 1, запаси на підприємстві зросли на 3547,9 тис. грн, або на 204,1% у 2017 р. порівняно з 2015 р. Також спостерігається, що відсоток готової продукції у запасах у 2017 р. (54,7%) став значно нижчим від відсотка у 2015 р. (92,9%). Це свідчить про те, що на складі підприємства став залишатися значно менший відсоток готової продукції, що є не дуже доброю тенденцією для продажів.

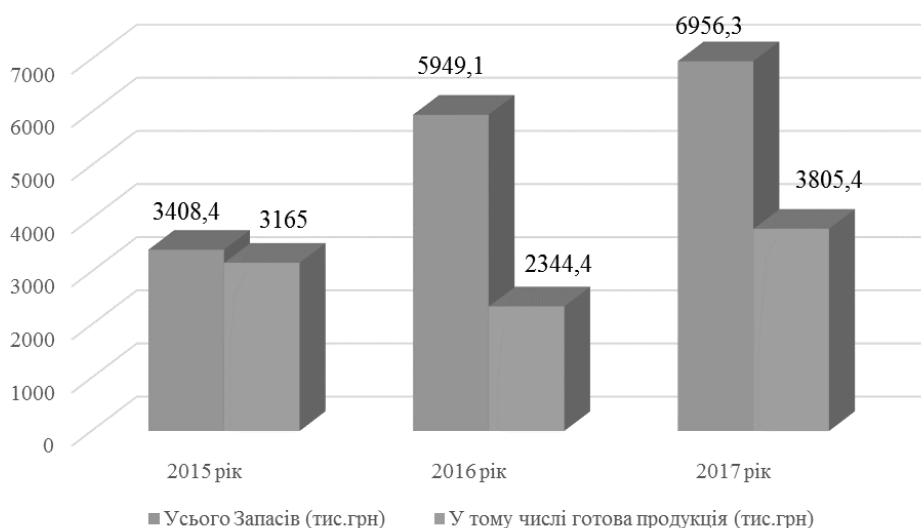


Рис. 1. Динаміка запасів ТОВ «Метиздон»

Динаміку основних результатів діяльності ТОВ «Метиздон» за 2015–2017 рр. наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Динаміка основних результатів діяльності ТОВ «Метиздон» за 2015–2017 рр.

Показник	Рік			Відхилення (+ ; -) від			
	2015	2016	2017	2015		2016	
				тис. грн	%	тис. грн	%
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів, тис. грн	10663,7	17019,1	19458,8	8795,1	182,4	2439,7	114,3
2. Собівартість реалізованих товарів, тис. грн	9376,2	15270,9	17240,2	7864,0	183,9	1969,3	112,9
3. Інші операційні доходи, тис. грн.	322,6	428,0	318,2	-4,4	98,6	-109,8	74,3
4. Інші операційні витрати, тис. грн	928,1	1453,5	1800,5	872,4	193,9	347	123,8

Показник	Рік			Відхилення (+ ; -) від			
	2015	2016	2017	2015		2016	
				тис. грн	%	тис. грн	%
5 Валовий прибуток	1287,5	1748,2	2218,6	931,1	172,3	470,4	126,9
6. Чистий прибуток, тис. грн	559,2	592,9	604,0	44,8	108,0	11,1	101,8
7. Рентабельність реалізованої продукції, %	6,4	4,2	3,8	-2,6	0,6	-0,5	89,1
8. Рентабельність активів, %	14,6	8,30	6,9	-7,7	47,3	-1,4	83,1
9. Загальна ліквідність	1,02	1,06	1,08	0,04	103,9	0,02	101,9
10. Оборотність запасів	4,53	3,26	2,67	-1,27	71,9	-0,59	81,9

Суттєвим для оцінки діяльності є той факт, що собівартість реалізованих товарів зростала уповільненими порівняно з доходом від реалізації темпами. Це призвело до збільшення валового прибутку як порівняно з 2015 р., так і порівняно з 2016 р. Як негативну тенденцію слід відзначити зменшення операційних доходів на 98% порівняно з 2015 р. та 74,3% порівняно з 2016 р. Також негативним фактором змін є збільшення операційних витрат на 193,9 % порівняно з 2015 р. та на 123,8% порівняно з 2016 р. (рис. 2).

Разом з тим діяльність ТОВ «Метиздон» показує постійний спад протягом трьох років аналізу. Відбувається спад таких показників, як рентабельність реалізованої продукції, активів та капіталу. Відібрані для аналізу показники рентабельності засвідчують меншу ефективність використання товарних ресурсів (рентабельність реалізованих товарів), майнового

Коефіцієнт загальної ліквідності

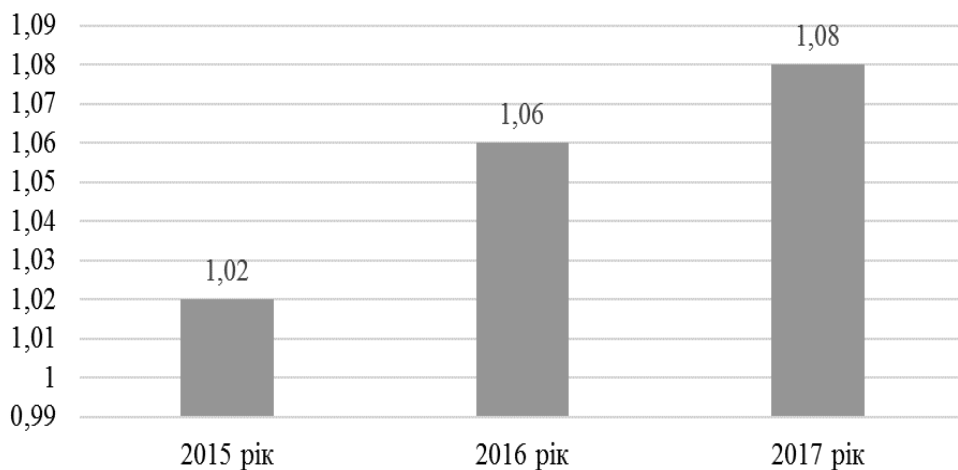


Рис. 2. Коефіцієнт загальної ліквідності ТОВ «Метиздон»

потенціалу (рентабельність активів) і власного капіталу (рентабельність капіталу) підприємства.

Аналіз коефіцієнта загальної ліквідності за три роки свідчить про незначні зміни. У 2017 р. його значення було 1,08, що більше за нормативне значення – 1. Отже, підприємство здатне погасити поточні зобов'язання за рахунок поточних активів і закритися в нуль у разі такої потреби, але йому потрібно більше уваги приділити тому, щоб налагодити більший збут продукції та організувати краще матеріально-технічне постачання для підвищення цього коефіцієнта.

Показник оборотності запасів характеризує якість запасів і ефективність управління ними та дозволяє виявити залишки невикористаних, застарілих або запасів не у кондиції. Важливість цього показника пов'язана з тим, що дохід виникає при кожному «обороті» запасів. Оборотність запасів у посередників в оптовій та роздрібній торгівлі вважається нормальною від 8 до 18 оборотів за рік. Оборотність запасів ТОВ «Метиздон» значно нижча від зазначених показників. Значення коефіцієнта знизилася з 4,53 обороту в 2015 р. до 2,67 обороту в 2017 р., тобто зниження на 59%. Погіршення цього показника свідчить про неефективне складське управління та накопичення непридатних до використання товарів.

Отже, в цілому діяльність підприємства за три роки можна вважати більш-менш ефективною на тій підставі, що деякі перелічені показники мають тенденцію до зростання, а деякі до зменшення. Позитивною тенденцією для підприємства є те, що чистий прибуток з кожним роком трохи, але зростає, і на 2017 р. склав 604 тис. грн. Але, як засвідчує аналіз, є проблеми з недостатністю обсягів запасів, що призводить до перебоїв в операційному процесі та до зменшення оборотності запасів. Тому підприємству необхідно приділяти більше уваги ефективності управління запасами, інакше найближчим часом підприємство може почати втрачати ще більше потенційного прибутку.

Окремої уваги заслуговує питання ефективного управління запасами. Великим недоліком сучасної системи управління запасами є відсутність автоматизації. Дійсно, важко уявити успішну діяльність, в основі якої лежить низька продуктивність. Існує багато систем, які могли б допомогти в цьому питанні, але на теперішній час є одна, що завоювала репутацію серед користувачів. Це програмний продукт, який може вирішити комплекс поставлених проблем, пов'язаних зі сферою торгівлі, – Управління торгівлею 1С для України [6].

Це зручний інструмент, який допомагає структурувати створення запасів, розумно ними керувати та підтримувати баланс на виробництві.

Для підвищення ефективності управління запасами на ТОВ «Метиздон» є структурування запасів у відповідній таблиці в програмі 1С. На рис. 3 ми можемо побачити, як за допомогою програми підприємство може легко подивитися, які товари і на якому складі знаходяться, які товари мають більший обіг (тобто швидше інших продаються), вибрати інформацію саме за той період, який найбільше цікавить, тощо.

The screenshot displays the 1C software interface for a warehouse inventory report. The main window shows a table with columns for 'Склад' (Warehouse), 'Номенклатура, Базова одиниця виміру' (Inventory, Base unit of measurement), and 'Кількість (у базових од.)' (Quantity (in base units)). The table lists various items such as 'Главный склад', 'Склад готовой продукции', and 'Склад материалов'. A 'Настройки' (Settings) dialog box is open, showing parameters for the report period (01.01.2018 to 27.03.2018) and various checkboxes for displaying data like 'Оригинальное красное', 'Начальный остаток', 'Приход', 'Расход', and 'Конечный остаток'. The dialog also includes sections for 'Показатели' (Indicators), 'Группировки строк' (Row groupings), 'Группировки колонок' (Column groupings), and 'Отборы' (Filters).

Склад	Номенклатура, Базова одиниця виміру	Кількість (у базових од.)			
		Початковий залишок	Надходження	Видаток	Кінцевий залишок
Главный склад			27 578,000	5 577,000	22 001,000
Склад готовой продукции			36,000	10,000	26,000
Диван для отдыха, шт			18,000	10,000	8,000
Кресло-качалка, шт			18,000		18,000
Склад материалов			4 135,000	1 195,500	2 939,500
Доска, шт					
Доска (береза), шт					
Заготовка для полозьев, шт					
Лак декоративный, кг					
Лоза ивы пружинной, тыс. шт					
Мебельный шт (береза), м3					
Поролон "British Vita Pic", рул					
Прутья ивы (для кресла), шт					
Скоба декоративная мебельная, шт					
Скотч, м					
Ткань флок, м2					
Трубка d4, м					
Склад продукции					
Склад цеха № 1					
Диван для отдыха, шт					
Доска, шт					
Лак декоративный, кг					
Мебельный шт (береза), м3					
Поролон "British Vita Pic", рул					
Скоба Каркас-полозья, шт					
Скоба декоративная мебельная, шт					
Ткань флок, м2					
Склад электротоваров и обуви					
Цеховая кладовая					
Подсумок					

Рис. 3. Приклад відображення на підприємстві відомості за товарами на складах в програмі 1С

Використання програми дозволяє вести облік запасів підприємства на необмеженій кількості складів. Також її використання надає такі можливості користувачеві:

- вести роздільний облік запасів (тобто користувач може бачити скільки товарів, продукції, а також матеріалів перебувають на складі і скільки матеріалів, прийнятих і переданих в переробку);
- переміщувати запаси (користувач може спостерігати за переміщенням запасів між місцями зберігання, переданням їх в експлуатацію і поверненням з неї, списання на внутрішні потреби);
- вести облік характеристик номенклатури (колір, розмір і т. ін.) та місць зберігання (полиці, зони і т. ін.);
- резервувати запаси;
- підтримувати функції інвентаризації запасів і відображати її результати – оприбуткування та списання запасів.

Найголовнішою перевагою програми є проведення в оперативному режимі оцінки запасів за замовленнями та планування поповнення запасів з формуванням замовлень постачальникам.

Висновки. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів управління запасами підприємства присвячена велика кількість праць вітчизняних

і закордонних авторів, тому що запаси як економічна категорія відіграють важливу роль у сфері обігу продукції та виробництва.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ефективне управління запасами дасть змогу прискорити швидкість оборотності капіталу та підвищити його доходність, також зменшити поточні витрати, які використовуються на зберігання запасів, і реінвестувати ці гроші в інші активи й таким способом надалі поліпшити рентабельність та прибутковість підприємства. Тобто варто зауважити, що ефективна організація запасів на підприємстві допомагає виявити негативні моменти у процесі закупівлі запасів і, таким чином, знизити собівартість продукції. У галузі, в якій працює досліджуване підприємство, важливим є наявність на складі великої кількості різноманітної продукції, оскільки найчастіше клієнт обирає контрагента, у якого не дешевий товар, а того, у кого є товар у наявності й у великому асортименті. Клієнт не хоче витратити свій час на пошук і збирання продукції з різних місць. Але слід зауважити, що занадто велика кількість товарів на складі потребує додаткових витрат на зберігання та управління. Проаналізувавши запаси ТОВ «Метиздон», ми побачили, що зі зростанням готової продукції на складі почалися проблеми з показником оборотності запасів, що свідчить про накопичення продукції на складі, збільшення застарілих та некондиційних запасів, адже підприємство продає калібрований металопрокат, який при неправильному зберіганні швидко псується. Тому підприємству слід більше уваги приділяти складському управлінню для уникнення додаткових витрат на зберігання і псування продукції.

Список використаних джерел

1. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник / В.В. Сопко, В.П. Завгородній. – К.: КНЕУ, 2004. – 412 с.

2. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово – господарської діяльності підприємств: навч. посіб. / О.І. Гадзевич. – К.: Кондор, 2004. – 180 с.

3. Рыжиков Ю.И. Теория очередей и управление запасами / Ю.И. Рыжиков. – СПб.: Питер, 2001. – 384 с.

4. Юрчишена Л.В. Управління формуванням виробничих запасів підприємств харчової промисловості: автореф. дис. ... канд. екон. наук / Л.В. Юрчишена; 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (харчова промисловість). – Київ: МОіНУ НУХТ, 2009. – 20 с.

5. Іващенко О.В. Управління запасами на підприємствах [Електронний ресурс] / О.В. Іващенко, О.С. Кожевнікова // Економічний вісник Донбасу. – 2008. – № 3. – С. 132–135. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escvd_2008_3_22

6. Васьковська М.С. Особливості організації обліку запасів в комп'ютерній управлінській системі «1С: Підприємство 8.1» / М.С. Васьковська // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – С. 90–94.

7. Офіційний сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.stat.gov.ua

8. Оснач О.Ф. Оптимізація виробничих запасів як джерело скорочення витрат підприємства / О.Ф. Оснач, С.В. Архипов // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 1. – С. 134–139. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_1_22

References

1. Sopko V.V., Zavgorodnij V.P. (2004). *Organizacija buhgalters'kogo obliku, ekonomichnogo kontrolju ta analizu* [Organization of accounting, economic control and analysis]. Kyi'v, KNEU, 412 p.

2. Gadzevich O.I. (2004). *Osnovi ekonomichnogo analizu i diagnostiki finansovo - gospodars'koj dijal'nosti pidpriemstv*. [Fundamentals of economic analysis and diagnostics of financial and economic activity of enterprises]. Kyiv, Kondor, 180 p.

3. Ryzhikov Ju.I. (2001). *Teorija ocheredej i upravlenie zapasami* [Queue theory and inventory management]. Saint Petersburg. Piter, 384 p.

4. Jurchishena L.V. (2009). *Upravlinnja formuvannjam virobnichih zapasiv pidpriemstv harchovoi promislovosti*. Avtoref. kand. ekon. nauk [Management of formation of industrial inventory of food industry enterprises. Abstract PhD econ. sci. diss.]. Kyiv, 20 p.

5. Ivashhenko O.V. *Upravlinnja zapasami na pidpriemstvah* [Inventory management at enterprises]. *Ekonomichnij visnik Donbasu* [Economic Bulletin Donbass], 2008, no. 3, pp. 132-135. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2008_3_22

6. Vas'kovs'ka M.S. *Osoblivosti organizacii obliku zapasiv v komp'juternij upravlin'skij sistemi "1S: Pidpriemstvo 8.1"* [Features of the inventory accounting organization in the computer management system "1C: Enterprise 8.1"]. *Visnik Hmel'nic'kogo nacional'nogo universitetu* [Bulletin of the Khmelnysky National University], 2009, no. 6, vol. 2, pp. 90-94.

7. Офіційний сайт Державного комітету статистики [Official site of the State Statistics Committee], Available at : www.stat.gov.ua

8. Osnach O.F. *Optimizacija virobnichih zapasiv jak dzherelo skorochnnja vitrat pidpriemstva* [Optimization of inventory as a source of enterprise cost reduction]. *Visnik social'no-ekonomichnih doslidzhen'* [Bulletin of socio-economic research], 2013, no 1. p. 134-139. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_1_22

Рассмотрена и обоснована необходимость и целесообразность создания запасов на предприятии. Приведены основные виды затрат, которые возникают при управлении запасами. Исследованы системы управления запасами и инструменты их автоматизации. Проведен анализ сфер хозяйственной деятельности Украины, где сконцентрировано наибольшее количество запасов. Проанализированы запасы представителя оптовой и розничной торговли – ООО «Метиздон». Исследованы проблемы управления запасами ООО «Метиздон» и обоснованы пути повышения эффективности управления ними.

Ключевые слова: запасы, управление, расходы, анализ, эффективность.

Necessity and expediency of creation of inventories at the enterprise are considered and proved. The main types of inventories that arise from inventory management are considered. Inventory management systems and tools of their automation are researched. Analysis of the spheres of economic activity of Ukraine, where concentrated the largest number of inventories is performed.

The inventories of the representative of the wholesale and retail trade Limited Liability Company Metizdon are analyzed. The problems of inventories management of Limited Liability Company Metizdon are studied. The ways to improve their management efficiency are substantiated.

Key words: *inventories, management, costs, analysis, efficiency.*

Одержано 7.02.2018.